

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Masarykova cesta 16, 1000 Ljubljana

РОССИЙСКАЯ ФЕДЕРАЦИЯ

RUSKA FEDERACIJA (RUSIJA)

- I. SHEMA
- II. UVOD
- III. OPIS ŠOLSKEGA SISTEM

Sektor za priznavanje izobraževanja, 2011

Kotnikova 38, 1000 Ljubljana

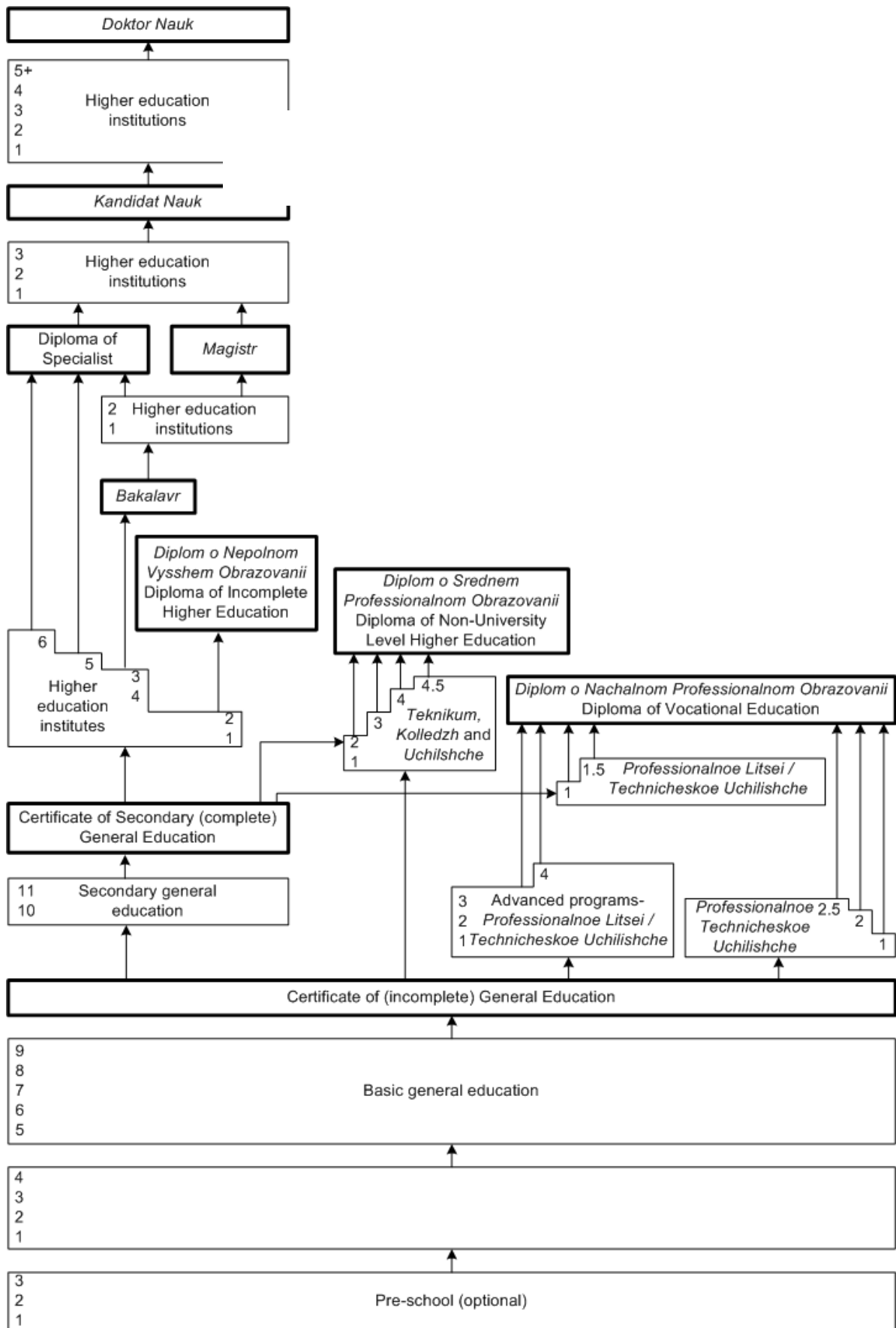
T: 01 478 46 00

F: 01 478 47 19

E: gp.mvzt@gov.si

www.mvzt.gov.si

I. Shema

II. Uvod

Po razpadu Sovjetske zveze leta 1991 je Ruska federacija (ali Rusija) postala samostojna država. Zvezo sovjetskih socialističnih republik (ZSSR ali Sovjetska zveza) je sestavljalo 15 republik: Armenija, Azerbadžan, tri baltske republike Estonija, Latvija, Litva ter Gruzija, Kazahstan, Kirgizistan, Moldavija, Ukrajina, Uzbekistan, Rusija, Tadžikistan, Turkmenistan in Belorusija. V nadaljevanju se bomo omejili le na Rusijo.

V zadnjih desetletjih je Rusija doživela obdobje političnih in ekonomskih pretresov, ki so se odražali tudi v spremembah na področju izobraževanja. Najprej je potrebno povedati, da je država doživela močan »beg možganov«, saj so vsakoraj vsi najboljši akademski kadri odšli in se zaposlili na univerzah in raziskovalnih inštitutih v Zahodni Evropi in Ameriki. Ta trend se je v zadnjih letih ustavil. Istočasno pa je oblast omogočila večjo možnost in prostor za razvoj zasebne iniciative tudi na področju visokega šolstva.

Ruski zakon o izobraževanju, ki je stopil v veljavo leta 1992, je dal okvir za številne spremembe izobraževalnega sistema, za katerega je bila do tedaj značilna uniformiranost in visoka stopnja centralizacije struktur. Te spremembe so prinesle večjo diversifikacijo in decentralizacijo, ustanavljanje novih izobraževalnih institucij (tudi zasebnih), kurikularne spremembe ter uvedbo vzporednega akademskega ocenjevalnega sistema (academic grading system). Leta 2004 je bilo ustanovljeno novo ministrstvo za izobraževanje in znanost, ki je odgovorno za razvoj politik in reguliranje na področju izobraževanja, raziskav, tehnologij in inovacij.

Akreditirane visokošolske institucije nadzoruje Akademski svet univerzitetnih učiteljev (ang. Academic Council of university governors). Posamezne institucije vodijo vicekanclerji. V primeru zasebnih institucij je nadzor skrb lastnikov oziroma ustanoviteljev, ki to opravljajo preko nadzornih odborov.

Leta 2008 so bile uvedene zvezne univerze. Te so bile ustanovljene z združevanjem obstoječih državnih institucij. Zvezne univerze imajo poseben status v smislu izrednih dosežkov v znanosti ter širokega področja raziskav in inovacij. Na tej podlagi je bilo leta 2009 dvanajstim univerzam podeljen status Nacionalne raziskovalne univerze. To so visoko konkurenčne univerze z učinkovitim sistemom trženja znanstvenih raziskav in razvojnih dejavnosti.

Učni jezik je praviloma ruski. Vsi otroci morajo obiskovati obvezno devetletno osnovno izobraževanje, ki ga sestavlja štiriletno osnovno (*nachalnoe obrazovanie*) in petletno nižje srednje izobraževanje (*osnovnoe obščee obrazovanie*).

III. Opis šolskega sistema

Primarno in sekundarno izobraževanje

Splošno izobraževanje poteka okoli 34 tednov letno in 27 do 28 ur tedensko. Šolsko leto je od 1. septembra do konca junija. Osnovni predmetnik določa država z zakonom in zagotavlja minimalno izobrazbo. Vzpostavlja tudi določene obvezne izobraževalne vsebine s področja humanistike, naravoslovja, in družboslovja. V praksi vsaka šola oblikuje lasten predmetnik v okviru Osnovnega predmetnika.

Po zaključku štiriletnega primarnega izobraževanja (*nachalnoe obrazovanie*) oseba vstopi v prvo fazo sekundarnega izobraževanja (*osnovnoe obščee obrazovanie*), katerega formalno trajanje je pet let, in s katerim se zaključi obvezno izobraževanje. Ob koncu učenec opravlja izpit po katerem se mu izda *Attestat ob osnovnom obščem obrazovanii / Svidetel'stvo ob okončanii nepol'nogo obščego srednego obrazovaniya*.

Druga faza sekundarnega izobraževanja (*srednee polnoe obščee obrazovanie*) obsega dvoletno izobraževanje. Število izpitnih predmetov je najmanj pet, od tega se dva predmeta opravljata pisno (pisno sporazumevanje in matematika) ter trije izbirni predmeti po izboru učenca. Rezultati zaključnega izpita so vpisani v zaključni listini o izobraževanju tej pa je priložena priloga z ocenami vseh posameznih predmetov vseh let izobraževanja, ki jih je med 17 in 20. Zaključni in letni izpiti so v 65% pisni in 35% ustni.

Po tem uspešno zaključenem izobraževanju se osebi podeli *Attestat o Srednem (polnom) obščem obrazovanii*, s katero oseba lahko pristopi k opravljanju sprejemnega izpita na visokošolski instituciji.

Poklicno-tehnično izobraževanje v Ruski federaciji

Poklicno in tehnično izobraževanje v Ruski federaciji se izvaja na dveh stopnjah in sicer kot nižje poklicno izobraževanje in višje poklicno izobraževanje.

Nižje poklicno izobraževanje

Pogoji za vpis	Vsebuje splošne učne predmete	Trajanje izobraževanja	Tip izobraževalne institucije	Pravice	Zaključna listina
<i>Svidetel'stvo ob okončanii nepol'nogo obščego srednego obrazovanii</i>	Ne	2 leti	PTU	Dostop na trg dela	<i>Diplom ob okončanii proftehučilišča</i>
	Da	3 leta	SPTU	Dostop na trg dela ter vpis na visokošolske izobraževalne programe	
<i>Attestat o srednem obrazovaniii</i> oziroma <i>Attestat ob okončanii polnoj srednej školi</i>		1 do 1, 5 let	PTU, SPTU	Dostop na trg dela	

Cilj nižjega poklicnega izobraževanja je usposabljanje kvalificiranih delavcev. Študenti so običajno sprejete na podlagi nižje sekundarno izobraževanje. Poklicno usposabljanje za določene poklice lahko zahtevajo dokončanje srednješolskega izobraževanja.

Študijsko leto traja od 1. septembra do konca junija. Pouk je običajno 36 ur na teden. Med industrijskimi praktikum, je pouk skrajša na sedem ur na teden.

Programi se razlikujejo glede na vrsto institucije, vstopno raven in poklic, za katerega se oseba usposablja. Izvajajo se lahko na osnovni (*базовый, bazovyi*) ali nadaljevalni (*повышенный, povyshennyi*) ravni. Na splošno so programi na nadaljevalni ravni za eno leto daljši kot programi na osnovni ravni usposabljanja za določen isti poklic. Diploma z naslovom kvalificiranih delavcev se lahko nanaša na poklicno raven, osnovni ali napredni. Poleg tega je vsaka specializacija nižjega poklicnega izobraževanja

tako dodeljene številčne kategorijo (категория, kategorii) ali stopnjo / razred (разряд, razriad). To določa raven poklicnih spretnosti in plačilni razred.

V poklicnem izobraževanju v Ruski federaciji, vrsta izobraževalne ustanove in vpisni način (po nižji sekundarni ali srednješolsko izobraževanje) določi trajanje in stopnjo programa. Pomembno je, torej, naj bodo pozorne na vrsto oz. ime institucije in način vstopa.

Vrste institucij, ki ponujajo nižje poklicno izobraževanje v Ruski federaciji

Večino nižjih poklicnih programov v Ruski federaciji izvajajo izobraževalne institucije:

- *Professionalno-tehničeskoe učilišče* (PTU)
- *Professionalnyi litsei*
- *Srednee professionalno-tehničeskoe učilišče*

Kot je razvidno iz njihovega imena, so PTU in SPTU vrsta *uchilishche* (училище), ki pa jih ne smemo zamenjevati z drugimi vrstami izobraževalnih institucij z enakim imenom, ki pa so visokošolski zavodi in ne sodijo med izobraževalne institucije poklicnega izobraževanja na nadaljevalni ravni.

Uchilishche, ki so izobraževalne institucije nižjega poklicnega izobraževanja, so torej bodisi PTU ali SPTU. Glavna razlika med PTU in SPTU je, da učni program PTU ne vseboje splošnih učnih predmetov oziroma ne daje popolne srednje izobrazbe.

Professionalno-tehničeskoe uchilishche (профессионально-техническое училище), se lahko imenuje tudi *professionalnoe uchilishche* (профессиональное училище).

PTU so se ohranili tudi v post-sovjetskem obdobju, četudi jih je bilo mnogo ukinjenih, združenih ali posodobljenih in preimenovanih. V osnovi PTU ostajajo nižje poklicne institucije za usposabljanje kvalificiranih delavcev in nižjega tehničnega kadra. Programi so zelo ozki in praktično usmerjeni. Njihov izobraževalni program vsebuje 80% praktičnega in 20% teoretičnega pouka.

Programi, za katere je pogoj za vpis nižje sekundarno izobraževanje (v trajanju 9 let), so namenjeni za osnovno obrti ali obrti. Vključujejo tudi nekaj srednješolskega izobraževanja, vendar ne v obsegu in intenzivnosti kot jo imajo sicer programi višjega srednješolskega izobraževanja (v trajanju 11 let). Programi, ki za vpis zahtevajo srednješolsko izobraževanje običajno zagotavljajo usposabljanje za poklic na zahtevnejši ravni v primerjavi s tistimi, ki za vpis zahtevajo zgolj nižjo srednješolsko izobrazbo.

Po opravljenem državnem zaključnem izpitu, se diplomantu PTU podeli diploma, ki imetniku daje pravico, da opravlja poklic, ne daje pa neposrednega dostopa do visokošolskega izobraževanja, saj ne vključuje celotnega predmetnika popolne srednje šole.

Professionalnyi litsei (профессиональный лицей) ponujajo nižje poklicno izobraževanje, kot tudi možnost pridobitve višje srednješolske izobrazbe. Srednješolska izobrazba, pridobljena na *Professionalnyi litsei* je enakovredno zaključenemu srednješolskem izobraževanju.

Programi *Professionalnyi litsei* so se razvili iz drugih vrst nižjega poklicnega usposabljanja, ki jim je bilo dodano dodatno leto izobraževanja. Tovrstno poklicno usposabljanje je na višji zahtevnostni ravni od tiste, ki jih ponuja PTU, in tudi zaključna listina to izkazuje. *Professionalnyi litsei* ponujajo tudi krajše poklicne programe, namenjene posameznikom, ki že imajo *Attestat o srednem obrazovanii* oziroma *Attestat ob okončanii polnoj srednej školi*.

Po opravljenem državnem zaključnem izpitu, diplomant *Professionalnyi litsei* prejme diplomu, ki ne le da mu podeljuje pravico do opravljanja poklica, ampak tudi dokazuje, da so pridobili popolno srednješolsko izobraževanje. Imetniku daje pravico vpisa na visokošolske študijske programe univerz.

Srednee professionalno-tehničeskoe uchilishche (среднее профессионально-техническое училище) so se prav tako ohranili tudi v post-sovjetskem obdobju, čeprav so nekateri postali *Professionalnyi litsei*. Podobno kot izobraževalni programi liceja, tudi programi SPTU, ki za vpis zahtevajo *Svidetel'stvo ob okončanii nepol'nogo obščego srednego obrazovanii* združujejo nižjo poklicno z višjo srednješolsko izobrazbo. Drugi SPTU programi za vpis zahtevajo *Attestat o srednem obrazovanii* oziroma *Attestat ob okončanii polnoj srednej školi*. SPTU ponujajo programe poklicnega izobraževanja za številne poklice, podobno kot PTU. Izobraževalne institucije višjega poklicnega izobraževanja lahko izvajajo tudi programe nižjega poklicnega izobraževanja.

Diplom o nachalnom professionalnom obrazovanii (Диплом о начальном профессиональном образовании) se na splošno imenuje diploma kvalificiranih delavcev. Diploma izkazuje pridobljen naziv

kvalificiranega delavca (npr. električar). Na listini o izobraževanju je navedena poklicna kvalifikacija, ki je bila podeljena s sklepom državna izpitna komisija, naziv izobraževalne ustanove ter datum začetka in zaključka izobraževanja. Če je izobraževalni program vključeval tudi splošni srednješolski predmetnik poleg predmetnika poklicnega izobraževanja, je na diploma navedeno, da je oseba, s to diplomom hkrati "pridobila popolno srednjo šolo." Zaključna listina o izobraževanju je v ruščini.

Višje poklicno izobraževanje

Pogoji za vpis	Vsebuje splošne učne predmete	Trajanje izobraževanja	Tip izobraževalne institucije	Pravice	Zaključna listina
<i>Svidetel'stvo ob okončanii nepol'nego obščego srednego obrazobvanii</i>	Da	3 do 5,5 let		Dostop na trg dela ter vpis na visokošolske izobraževalne programe	<i>Diplom ob okončanii srednego specialnogo obrazovanija</i>
		3 do 5 običajno 4 leta	Tehnikum Učilišče		
		4 do 5,5	Kolidž		
<i>Attestat o srednem obrazovaniii oziroma Attestat ob okončanii polnoj srednej školi</i>		2 do 4, 5 let		Dostop na trg dela	
		2 do 3 leta običajno 2 leti	Tehnikum Učilišče		
		3 do 4,5 let	Kolidž		

Cilj višjega poklicnega izobraževanja je usposabljanje strokovnjakov za zahtevnejša dela in naloge, kot so predšolski / osnovnošolski učitelji, medicinske sestre, knjigovodje, tehniki in tako naprej. Usposablajo se na izobraževalnih institucijah različnih tipov, ki ponujajo programe različnega trajanja in ravni. (Opomba: ruski besed *техник* (*tekhnik*) in *технолог* (*tehnolog*) pomenita "tehnik" in "tehnolog," lahko pa se uporabljata tudi za opis drugih podobnih programov. Navedba smeri specializacije, zaključne naloge in trajanje programa je za presojo listine o izobraževanju pomembnejša kot sam naziv kvalifikacije.)

Za vpis na višje poklicno izobraževanju je potrebno uspešno opraviti sprejemni izpit, ki ga določi sama izobraževalna ustanova določene smeri. Vpis na nekatere programe in institucije je bolj omejen kot na druge. Čeprav se je mogoče na višje poklicno izobraževanje vpisati tudi po končanem nižjem oziroma nepopolnem sekundarnem izobraževanju, pa število prosilcev za vpis z nepopolno srednješolsko izobrazbo upada. Nekateri programi so na voljo izključno osebam, ki so končali (popolno) srednjo šolo.

Trajanje programa je odvisno od vstopnih pogojev, smeri in stopnje programa. Na splošno so osnovni programi v humanistiki in umetnosti krajši od tistih na tehničnem področju. Poleg tega se višje poklicno izobraževanje izvaja na dveh ravneh: osnovni (standard) in nadaljevalni. Izobraževanje na osnovni ravni je mogoče nadgraditi z dodatnim letom.

Učni načrti določa šolsko leto v trajanju 45 tednov. Čas izobraževanja je enakomerno razdeljen na teoretični in praktični del. Skupna delovna obremenitev rednega študenta je 54 ur na teden, ki vključuje predavanja in samostojno delo. V primeru izobraževanja o delu (večerna šola) je število ur v razredu do 16 ur na teden. V primeru izobraževanja na daljavo, mora vsak študent imeti na voljo vsaj 160 kontaktnih ur na leto.

Programi vključujejo obvezni zunanji strokovni praktikum. Programi se zaključijo z izdelavo projektne naloge pod mentorstvom in njenim zagovorom ter zaključnimi izpiti.

Vrste institucij, ki ponujajo višje poklicno izobraževanje v Ruski federaciji

Večina višjih poklicnih programov so s področja tehnologije, agronomije, poslovanja, storitev, poučevanje, zdravstva (in zdravstva sorodnih poklicev), kulture in umetnosti. Institucije so običajno poimenovane glede na njihovo strokovno področje.

Višje poklicno izobraževanje izvajajo naslednje vrste izobraževalnih institucij:

- *tehnikum* (техникум)
- *učilišče* (училище)
- *kolledž* (колледж)

Tehnikum običajno izvaja programe s področja tehnologije in poslovanja.

Učilišče izvaja programe izobraževanja za poklice na področju storitev, zdravstva, poučevanja (predšolski in primarni) in umetnosti. Druge vrste *učilišče* so bodisi institucije nižjega poklicnega izobraževanja ali pa visokošolski zavodi (npr. medicinsko *učilišče*, pedagoško *učilišče*).

Izobraževalni program *kolledža*, v primerjavi z *tehnikum* in *učilišče*, vključuje bolj poglobljeno teoretično izobraževanje in strokovno usposabljanje in traja eno leto več. *Kolledži* so lahko neodvisne izobraževalne ustanove ali sestavni deli visokošolskih zavodov. *Kolledži* lahko prav tako podelijo *Diplom o nepolnom vysshem obrazovanii*, ki imetniku omogoča vpis v tretji letnik visokošolskega programa *Bakalavr* ali *Specialist*.

Večina programov na *tehnikum* in *učilišče* so na osnovni ravni (*bazovyy uroven*). *Tehnikum* in *učilišče* lahko pridobijo državno akreditacijo za enega ali več nadaljevalnih poklicnih programov, tako da lahko prevzamejo bolj prestižno poimenovanje: " *kolledž*". Večina *kolledžev* izvaja programe tako na osnovni (standard) in nadaljevalni ravni. Samo *kolledž* lahko izvaja programe na nadaljevalni ravni.

Po uspešno opravljenem izobraževanju in državnem zaključnem izpitu se podeli diploma višjega poklicnega izobraževanja *Diplom o srednem obrazovanii professionalnom* (Диплом о среднем профессиональном образовании) in strokovni naziv (tehnik, medicinska sestra, feldšer, ...). Zaključna listina o izobraževanju je v ruščini.

Za razliko od nekdanje ZSSR, se sedaj diploma izdaja v formatu, ki je podoben formatu listin o izobraževanju, ki jih izdajajo visokošolski zavodi univerzitetne ravni. Priloga k diplomu vsebuje seznam predmetov ter ocene, vsebuje tudi ime zaključne listine o izobraževanju, ki je bila vpisni pogoji, ter ali je izobraževalni program vključeval tudi popolno srednjo šolo. V prilogi k diplomu je naveden tudi naziv kvalifikacije, ki je pridobljena na osnovni ravni (*базовый уровень, bazovyy uroven*) ali nadaljevalni ravni (*повышенный уровень, povyshennyi uroven*). Osebi, ki je zaključila izobraževanje na *povyshennyi uroven* (običajno na *kolledž*), se lahko podeli strokovni naziv z dodatkom "višji" (старший, *starshii*), na primer, "višji tehnik" (старший техник, *starshii tekhnik*).

Oseba, ki je uspešno zaključila višji poklicni program ima pravico vpisa na vse visokošolske institucije enako kot oseba, ki je zaključila popolno srednjo šolo. Običajno diploma pridobljena na *bazovyy uroven* omogoča vpis v drugi letnik visokošolskega programa *Bakalavr* ali *Specialist* medtem ko diploma pridobljena na *povyshennyi uroven* omogoča vpis v tretji drugi letnik visokošolskega programa *Bakalavr* ali *Specialist*. Večina diplomantov vstopi na trg dela.

Dostop na visokošolsko izobraževanje

Do pred kratkim je dostop na visokošolsko izobraževanje temeljil na *Attestat o Srednem (Polnom) Obshchem Obrazovanii* ter rezultatih sprejemnih (običajno ustnih) izpitov na posamezni instituciji. Oblikovanje zaključnih izpitov je bilo v domeni samih šol. Oseba je lahko zaprosila za sprejem le na omejenem številu institucij, če je hotela opravljati vsak posamezni sprejemni izpit. Te probleme v zvezi s sprejemom na visokošolsko izobraževanje pa je rešil Enotni državni izpit (*Edinyi gosudarstvennyi ekzamen*; v nadaljevanju: EDI), ki je bil uveden leta 2001. Od leta 2009 je EDI obvezen v vsej Ruski federaciji.

EDI je enoten nacionalno standardiziran nabor izpitov. Četudi je EDI načeloma edini izpit za bodoče študente, imajo nekatere institucije (npr. prestižna Moskovska državna univerza) pravico oblikovati svoje sprejemne izpite.

Visokošolsko izobraževanje

Visokošolsko izobraževanje se izvaja na univerzah, akademijah in inštitutih. Vse te institucije nudijo tako strokovno kot akademsko usmerjene študijske programe. V skladu z zakonom morajo univerze zagotavljati visokošolsko izobraževanje in izvajati temeljne in aplikativne raziskave na širokem spektru študijskih področij humanistike, naravoslovja in družboslovja. Univerze morajo biti prestižni centri znanosti in metodologije.

V Rusiji je okoli 100 inštitutov, ki po pravilu nudijo programe osredotočene na kmetijski, medicinski, farmacevtski, pedagoški in tehnični sektor. Veliko nekdanjih politehnik, medicinskih inštitutov, kmetijskih inštitutov ali inštitutov za usposabljanje učiteljev je pridobilo status univerze, kljub temu pa neuradno še vedno obstaja razlikovanje med »novimi« in starimi »klasičnimi« univerzami. Inštituti so lahko samostojne institucije ali pa del univerz oziroma akademij.

Akademije na splošno nudijo programe na enem študijskem področju npr. glasba ali umetnost.

Trenutno je od vseh ruskih državnih visokošolskih institucij okoli 50% univerz, akademij okoli 25% in inštitutov okoli 25%.

Pred kratkim je mrežo novih, »federalnih« institucij uredilo rusko ministrstvo za izobraževanje. Namen mreže novih univerz je zagotoviti institucijam informacijski sistem in najboljše kvalificirano osebje. Leta 2006 sta bili z združitvijo obstoječih državnih univerz ustanovljeni prvi dve »federalni« univerzi: Sibirskaja federalna univerza iz Krasnojarska in Južna federalna univerza iz Rostova na Donu. Leta 2009 je bilo ustanovljenih nadaljnjih pet federalnih univerz. Te univerze nudijo prvostopenjske in drugostopenjske programe v tesnem sodelovanju z podjetji in raziskovalnimi centri, hkrati pa so močno naravnane k mednarodnemu akademskemu sodelovanju in raziskovanju.

Prav tako je bil pred kratkim izveden državni razpis preko katerega je 12 univerz pridobilo status Nacionalne raziskovalne univerze, s čemer so te univerze deležne dodatnih sredstev iz zveznega državnega proračuna za nakup učne, laboratorijske in znanstvene opreme, za dodatno usposabljanje univerzitetnega osebja, vzpostavitev programov usposabljanja, izdelavo informacijskih baz ter modernizacijo kvalitete vodenja izobraževalne in znanstveno-raziskovalne dejavnosti.

Status nacionalne raziskovalne univerze je začasne narave za obdobje desetih let. Nacionalne raziskovalne univerze imajo pravico izvajati izobraževalne programe visokega strokovnega in podiplomskega izobraževanja v skladu z lastnimi izobraževalnimi standardi, ki so jih sami oblikovali.

Trenutno je v Rusiji okoli 700 državnih institucij, ki izvajajo visokošolsko izobraževanje, prav tako pa je nekaj sto zasebnih institucij z največjim deležem študijskih programov na področju prava, menedžmenta in financ.

Univerzitetno in visoko strokovno izobraževanje

Univerzitetno izobraževanje na splošno traja 36 tednov na leto z največ 55 ur na teden. Študentje imajo običajno 27 ur predavanj na teden. Akademsko leto traja od septembra do junija in sicer dva semestra s po petimi meseci.

Specialist

Univerzitetni *Specialist* programi trajajo od 4 do 5½ let. Diploma daje strokovno kvalifikacijo in se lahko pridobi na katerem koli študijskem področju. Strokovni naslov je naveden na zaključni listini o izobraževanju (diplomi), na kateri je priložen izpisek predmetov in pridobljenih ocen pri posameznem predmetu. Študent mora običajno napisati zaključno nalogo. *Specialist* programi izobražujejo za prek 400 strokovnih naslovov, večinoma ožjih specializacij.

Diplom o nepolnom vysshem obrazovanii

Diplom o nepolnom vysshem obrazovanii formalno traja vsaj 2 leti in predstavlja vmesno stopnjo (intermediate qualification) zgolj za vstop na trg dela.

Bakalavr

Leta 1992 je bil vzporedno z obstoječim *Specialist* uveden sistem *bakalavra* in *magistra*. *Bakalavr* program formalno traja 4 leta in se, teoretično izvaja na vseh študijskih področjih razen medicine. V teh letih je študent deležen splošnih znanj, še posebej s področja družbenih in naravoslovnih ved, ekonomije, zgodovine in tujih jezikov. V nekaterih primerih študent pripravi zaključno nalogo (kratko in neobvezno) ali projekt. Po uspešno zaključenem tovrstnem izobraževanju je osebi podeljena državna diploma s priložo s podatki o vseh predmetih, številom ur, z ocenami, praktičnim usposabljanjem in zaključnem izpitu ter zaključni nalogi ali projektu. S takšno diplomom ima oseba pravico vstopa na trg dela ali nadaljevanjem izobraževanja na *Magistr* programu.

Magistr

Magistr programi so nadaljevanje *Bakalavr* programov in formalno trajajo 1 do 2 leti. V tovrstne programe se lahko vpišejo tudi imetniki diplome *Specialista*, so pa raziskovalnega značaja. Zaključijo se z državnim izpitom in zagovorom zaključne naloge. Zaključna listina o izobraževanju (diploma) je podeljena skupaj z priložo k diplomi imenovani *Prilozhenie k diplomu* ali *Archivnaia spravka*, kjer so navedeni vsi študijski predmeti, število ur, ocene, informacije o praktičnem usposabljanju in zaključnem izpitu ter zaključni nalogi ali projektu. S takšno diplomom pridobi oseba pravico do nadaljevanja izobraževanja na doktorskem študijskem programu. V praksi je diploma *Magistra* podeljena redko, pa še to le na nekaterih študijskih področjih. Diploma *Magistr* in diploma *Specialist* dajeta enake pravice za tako za namen nadaljevanja kot dostopa na trg dela.

Kandidat Nauk

Rusija ima dva tipa doktoratov: *Kandidat Nauk* in *Doktor Nauk*. Pogoji za vpis v študijske programe *Kandidat Nauk* je uspešno zaključen študijski program *Specialist* ali študijski program *Magistr*. Študijski

program – imenovan *aspirantura* – obsega predavanja, seminarje in raziskave, traja tri leta in se zaključi z zagovorom doktorske teze. Kandidat mora napisati obsežnejši povzetek svojega doktorskega dela tako imenovani *Avtoreferat*. Ob zaključku doktorskega študijskega programa se osebi podeli diploma *Kandidat Nauk* ter naslov *spetsialist-issledovatel*.

Doktor Nauk

Doktor Nauk je najvišji akademski naslov, ki ga je mogoče doseči. Sprejem je izredno selektiven in močno omejen. O morebitni podelitvi tega naslova odloča Akademski svet institucije na temelju stopnje dosežkov prikazanih v doktorski naklogi, ki mora prinašati znanstveni doprinos pri reševanju temeljnih znanstvenih problemov. Kurikulum se skoraj v celoti osredotoča na raziskovanje. *Doktor Nauk* je pogoj za kandidiranje za katerokoli profesorsko mesto. V primeru izkazane izredno velike kakovosti raziskovalnega oziroma doktorskega dela je mogoče namesto diplome *Kandidat Nauk* podeliti diplomu *Doktor Nauk*.

Bolonjski proces

Leta 2003 je Rusija postala članica *European Higher Education Area* – sistema visokošolskega sodelovanja v Evropi, katerega začetki segajo v leto 1999, ko je bila podpisana Bolonjska deklaracija. Rusko ministrstvo za izobraževanje in znanost se je zavezalo, da bodo bolonjske standarde uvedli do leta 2010. Informacije o poteku in trenutnem stanju na tem področju lahko najdete na uradni spletni strani *European Higher Education Area*: <http://www.ehea.info/country-details.aspx?countryId=39>.

Zakotavljanje kakovosti in akreditacija

Rusija nima uradnega sistema za rangiranje izobraževalnih institucij. Odgovornost za akreditacijo državnih in zasebnih institucij ima zvezna služba za nadzor visokega šolstva in znanosti.

Priloga k diplomi (Diploma Supplement)

Trenutno je 39 univerz vključenih v pilotni projekt glede uvajanja *Diploma Supplement*. Četudi *Diploma Supplement* v Rusiji še ni bila implementirana, pa listina o izobraževanju, ki je priloga k diplomi, vsebuje skoraj vse splošne informacije o programu in učnih dosežkih kot *Diploma Supplement*.

Oblika in avtentičnost listin o izobraževanju

Ruske visokošolske diplome državnih izobraževalnih institucij imajo predpisano standardno obličnost. Izdajajo se v obliki trdih platnic modre barve v velikosti 13x20 cm notranjost pa je oker in turkizne barve. Ob kopiranju postane grb z dvoglavim orlom viden, prav tako pa besede »copy«. Priloga, ki sledi shemi elementov *Diploma Supplement*, zagotavlja informacije o študijskem programu in učnih dosežkih. Podrobnosti o imetniku listine, naravi programa ter datumu in kraju izdaje so vpisane lastnoročno.

Če je imetnik listine diplomiral z odliko oziroma *cum laude*, je to (*s otličiem*) natisnjeno pod naslovom *Diplom*.

Diplome so podpisane s strani pomočnika rektorja in predsednika državne izpitne komisije. Na levi strani diplome je zapisana registrska številka in izjava, da je dokument državno priznana visokošolska diploma.

Do okoli 1993 so ime diplome, izdane rusom in ostalim državljanom nekdanje Sovjetske zveze, standardno obličnost, zahvaljujoč centraliziranemu visokošolskemu sistemu. Diplome v skladu s to staro obliko (v uporabi do okoli leta 1993) so bile izdane na malih (11x15 cm), modrih, trdih platnicah. Podrobnosti o imetniku listine in naravi izobraževalnega programa ter datum in kraj izdaje so bile vpisane lasnoročno. Če je imetnik listine diplomiral *cum laude*, je bila diploma diskana na rdeče platnice. Tovrstne diplome so bile vedno podpisane s strani pomočnika rektorja in tajnika (dekana) ter v levem spodnjem kotu žigosane z o okroglim žigom izobraževalne institucije. Državni simbol nekdanje Sovjetske zveze je viden na zunanji strani platnic diplome. Diplomi je vedno dodana priloga, na kateri je ista številka kot na diplomi.

Diplome za nedržavljanje Rusije

Diplome izdane nedržavljanom Rusije od okoli leta 1993 so prav tako standardne obličnosti in izvedbe. Izdane so v obliki trdih platnic modre barve v velikosti 13x20. Podrobnosti o imetniku listine in naravi izobraževalnega programa ter datum in kraj izdaje so bile vpisane lasnoročno. Za razliko od diplom izdanih ruskim državljanom, so te diplome dvojezične: leva stran je v ruskem jeziku, desna stran pa v angleškem ali francoskem ali španskem jeziku. Če je imetnik listine diplomiral z odliko oziroma *cum laude*, je to (*s otličiem*) natisnjeno pod naslovom *Diplom*.

Tovrstne diplome so vedno podpisane s strani pomočnika rektorja in tajnika (dekana) ter v levem spodnjem kotu žigosane z o okroglim žigom izobraževalne institucije. V spodnjem levem kotu je pritrjena osebna fotografija imetnika diplome, žigosana z žigom izobraževalne institucije, ki je diplomu izdala.

Tovrstne diplome vsebujejo nadalje tudi dve strani za overovitvene žige. Vsaki diplomu je vedno dodana priloga, na kateri je ista številka kot na diplomu.

Seznam visokošolskih izobraževalnih institucij

Spletna stran Ruskega ENIC centra (www.russianenic.ru) vključuje pregled akreditiranih visokošolskih institucij v Ruski federaciji.

Mednarodni sporazumi

Ruska federacija je podpisala in ratificirala Lisbonsko konvencijo leta 2000.

Sporazum med ZIS Skupščine SFRJ in Vlado ZSSR o vzajemnem priznavanju dokumentov o izobraževanju in znanstvenih stopenj (Uradni list SFRJ, MP št. 10/89) z dne 15. 3. 1988 je veljal med 1. 7. 1989 in 18. 3. 1994. Ta sporazum (sporazum z dne 15. 3. 1988) ponovno velja od dne 14. 4. 2001 na podlagi Akta o nasledstvu sporazumov nekdanje Jugoslavije z ZSSR, ki naj ostanejo v veljavi med Republiko Slovenijo in Rusko federacijo (Uradni list RS-MP, št. 8/01 (RS 27/01)).

Hkrati sporazum z dne 15. 3. 1988 velja tudi na podlagi 2. odstavka 5. člena Sporazuma med Vlado RS in Vlado RF o sodelovanju v kulturi, znanosti in izobraževanju, ki je začel veljati 16. 7. 1996 (podaljšanje veljavnosti je bilo doseženo z izmenjavo druge note dne 20. 1. 2005). Sporazum z dne 15. 3. 1988 nima retroaktivne veljavnosti za obdobje od prenehanja veljavnosti (18. 3. 1994) do ponovne uveljavitve 16. 7. 1996.

4. člen Sporazuma med ZIS Skupščine SFRJ in Vlado ZSSR o vzajemnem priznavanju dokumentov o izobraževanju in znanstvenih stopenj (Uradni list SFRJ, MP št. 10/89) z dne 15. 3. 1988 se glasi:

"Diplome o končanem visokem izobraževanju, izdane v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji in v Zvezi sovjetskih socialističnih republik, se vzajemno priznavajo kot dokumenti o končani visoki šolski izobrazbi. Za poklicne namene ali za vpis na podiplomske oblike študija se diplome priznavajo na podlagi strokovnosti, na katero se glasi diploma, v skladu s predpisi, ki veljajo v vsaki od držav."

Predpis, ki določa postopke priznavanja v Republiki Sloveniji je Zakon o priznavanju in vrednotenju izobraževanja (Uradni list RS, št. 73/04) (glej: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=50060>) oziroma nov Zakon o vrednotenju in priznavanju izobraževanja (Uradni list RS, št. 87/11), ki je bil objavljen v Uradnem listu RS z dne 2. 11. 2011 (glej: <http://www.uradni-list.si/pdf/2011/Ur/u2011087.pdf>) in se začne uporabljati 19. 12. 2011.

5. člen Sporazuma med ZIS Skupščine SFRJ in Vlado ZSSR o vzajemnem priznavanju dokumentov o izobraževanju in znanstvenih stopenj (Uradni list SFRJ, MP št. 10/89) z dne 15. 3. 1988 pa se glasi:

»Znanstvene stopnje, pridobljene v visokošolskih ustanovah in znanstvenih ustanovah v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji in Zvezi sovjetskih socialističnih republik, se priznavajo v obeh državah v skladu s pogoji, ki se od imetnikov teh stopenj v vsaki od držav zahtevajo za delo, znanstveno-pedagoško stažiranje ali nadaljnje znanstveno izpopolnjevanje.

Imetniki stopnje magistra znanosti, pridobljene v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji, so lahko sprejeti v visokošolske ustanove in znanstvenoraziskovalne ustanove v Zvezi sovjetskih socialističnih republik za pripravo in zagovor doktorskih disertacij v skladu s predpisi, ki veljajo v Zvezi sovjetskih socialističnih republik.

Imetniki znanstvene stopnje kandidata znanosti, pridobljene v Zvezi sovjetskih socialističnih republik, lahko v visokošolskih ustanovah v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji vložijo prošnjo za zagovor pripravljenih doktorskih disertacijskih del, da bi pridobili znanstveno stopnjo doktorja znanosti.

V obeh državah se vzajemno priznavajo znanstveni nazivi rednega profesorja v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji in profesorja v Zvezi sovjetskih socialističnih republik ter docenta visokošolske ustanove v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji in docenta visokošolske ustanove v Zvezi sovjetskih socialističnih republik.«

Veljavni sporazumi z Rusko federacijo so navedeni tudi na spletni strani http://www.mvzt.gov.si/fileadmin/mvzt.gov.si/pageuploads/doc/dokumenti_visokosolstvo/priznavanje/sporazumi.pdf.

Pomembne povezave

<http://www.russianenic.ru>

Dvojezična (rusko in angleško) spletna stran ruskega ENIC centra nudi pregled priznanih (akreditiranih) visokošolskih institucij v Rusiji ter ostale institucije, vključno z opisom ruskega izobraževalnega sistema,

РОССИЙСКАЯ ФЕДЕРАЦИЯ
RUSKA FEDERACIJA (RUSIJA)

ruske zakonodaje glede visokega šolstva ter vzorcev srednješolskih in visokošolskih zaključnih listin o izobraževanju.

<http://www.colo.nl>

<http://www.ibe.unesco.org/en/worldwide/unesco-regions/europe-and-north-america/russian-federation.html>,

<http://www.ibe.unesco.org/en/worldwide/unesco-regions/europe-and-north-america/russian-federation/national-reports.html>,

[http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/archive/Countries/WDE/2006/CENTRAL and EASTERN EUROPE/Russian Federation/Russian Federation.pdf](http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/archive/Countries/WDE/2006/CENTRAL_and_EASTERN_EUROPE/Russian_Federation/Russian_Federation.pdf),

<http://www.euroeducation.net/prof/russco.htm>),

<http://employment.alberta.ca/Immigration/12805.html>

http://employment.alberta.ca/documents/WIA/WIA-IM iqas_ussr_profile.pdf

http://employment.alberta.ca/documents/WIA/WIA-IM iqas_russia_credential_templates.pdf